

2. Gordichuk AI Efficiency of agricultural industries and their innovative development. Access mode: elibrary.nubip.edu.ua/7331/1/10gai.pdf.
3. Koval A.A. Methodical approaches to development of strategy of innovative development of the enterprises of Ukraine (on the example of the dairy industry). *Actual problems of economy* 4 (2006): 78-83. Print.
4. Lukinov II Economic transformations (at the end of the XX century). K.: Institute of Economics of NAS of Ukraine. 1997. Print.
5. Martyniuk MA, Ratoshnyuk TM Innovation in agriculture. *Science and economics* 2(34) (2014): 94-98. Print.
6. Maslak O., Zhezhukha V. The essence and importance of innovation for industrial enterprises. *Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine* 18 (2008): 273-276. Print.
7. Mizhu A.S. Innovative activity in agriculture. Access mode: www.rusnauka.com/27_NNM_2011/Economics/4_93021.doc.htm.
8. Novitsky V. Information interpretation of classical approaches in economic science. *Economy of Ukraine* 2 (2004): 45-48. Print.
9. Novikova O. Mechanism of innovation implementation in agriculture based on sustainable development. *National Forestry University of Ukraine: scientific bulletin* 15.6 (2005): 458–462. Print.
10. Schumpeter J. Capitalism, socialism and democracy. M.: Economics. 1995. Print.

DOI: 10.5281/zenodo.3532693
УДК 351.82:332.3

Парубчак І. О., д.держ.упр., доц., ЛНУ ВМтаБ ім. С. З. Гжицького, м. Львів,

Радух Н. Б., к.е.н., ЛНУ ВМтаБ ім. С. З. Гжицького, м. Львів

Parubchak I., Doctor of Science in Public Administration, Head of the Department of Public Administration and Administration of S. Gzhyskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnology, Lviv,

Raduh N., Candidate of Sciences (Economics), Senior Lecturer, Department of Public Administration and Administration, Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnology named after S. Gzhysky, Lviv

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ПІДХОДІВ ТА ЗАСАДНИЧИХ ПРИНЦИПІВ
ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ТВАРИННИЦТВА У
НОВІТНІХ ЕКОНОМІКО-ГОСПОДАРСЬКИХ УМОВАХ В УКРАЇНІ**

TRANSFORMATION OF APPROACHES AND FUNDAMENTAL PRINCIPLES OF STATE REGULATION OF ANIMAL DEVELOPMENT IN THE NEW ECONOMIC AND ECONOMIC CONDITIONS

Визначено принципи та системоутворюючі фактори державного регулювання виробництва та контролю за якістю тваринницької продукції. Встановлено, що для забезпечення оптимального рівня розвитку тваринницької галузі потрібно провадити обґрунтоване державне регулювання цих процесів. Досліджено трансформацію підходів формування та реалізації державного регулювання розвитку тваринництва на сучасному етапі в Україні. Обґрунтовано засадничі принципи розвитку тваринництва у новітніх економіко-господарських умовах щодо виконання органами державної влади розвитку галузі в Україні.

Ключові слова: *розвиток тваринництва, державне регулювання, економіко-господарські фактори, підходи, новітні умови, трансформація, засадничі принципи.*

Principles and system-forming factors of state regulation of production and quality control of livestock products are determined. It is established that in order to ensure the optimal level of development of the livestock industry, it is necessary to carry out sound state regulation of these processes. The transformation of approaches to the formation and implementation of state regulation of livestock development at the present stage in Ukraine is investigated. The basic principles of livestock development under the latest economic and economic conditions for the implementation of the development of the industry in Ukraine by the state authorities are substantiated.

Keywords: *animal husbandry development, state regulation, economic and economic factors, approaches, new conditions, transformation, basic principles.*

Постановка проблеми. Трансформаційні процеси, що супроводжують становлення ринкової економіки України характеризуються низкою негативних явищ, які впливають на рівень виробництва в аграрній сфері. У час глобальних змін та складних політичних процесів державне регулювання направлене на ефективне вирішення виробничих і соціальних проблем. При цьому, дієва роль держави спрямовується на створення сприятливих умов господарювання і має забезпечувати ефективність, стабільність і справедливість [7]. Необхідність удосконалення державно-політичних і економічних процесів в країні визначає потребу поглибленого дослідження парадигми державного регулювання, як об'єкта наукового пізнання формування його заходів, планування і реалізації у галузі тваринництва.

У різні періоди становлення української держави проблеми державної влади, державного управління та державного регулювання займали значне місце серед інших проблем соціально-правового розвитку суспільства. Однак в умовах, коли Україна орієнтується на інноваційний розвиток, що може забезпечити прискорення соціально-економічного розвитку суспільства, посилення конкурентоспроможності країни на внутрішньому і

світовому ринку, виникає необхідність переосмислення функцій держави, політики і влади, функціональна єдність яких поступово уніфікується, розширюється значення принципів цілеспрямованості, нестандартності, гібридності і різноманітності у політичному житті сучасного суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазвичай у проведених дослідженнях при обґрунтуванні державної політики доводиться необхідність систематичного і точного аналітичного оцінювання на основі досконалого планування і якісного вимірювання заходів політики. Сьогодні в Україні немає затвердженої на законодавчому рівні загальної стратегії розвитку тваринництва, а більшість нормативно-правових норм є застарілими і не відповідають вимогам сьогодення, оскільки не враховують критерії і особливості суспільно-політичних і економічних процесів, що повинні знаходити своє відображення при формуванні і реалізації державної політики у цій сфері виробничої діяльності.

Допоки в Україні не буде досягнуто оптимального взаємозв'язку і поєднання принципів функціонування виробництва, економіки і політики, то неможливо буде ліквідувати негативні наслідки у суспільно-політичній і економічній діяльності суб'єктів господарювання, зокрема у тваринництві. Функціонування галузі залежить від науково-обґрунтованого, збалансованого і об'єктивного державного регулювання, яке повинно бути спрямовано на забезпечення модернізованих виробничих процесів, їх регулювання та розвиток. Неналагодженість і хибність цих процесів та у більшості випадків пасивність державних органів влади, призводить до кризових явищ у розвитку тваринництва, зниження добробуту і життєвого рівня населення, кількості та якості товарів тваринного походження.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування головних засад та основоположних принципів державного регулювання розвитку тваринницької галузі в Україні у новітніх економіко-господарських умовах в Україні. Для цього потрібно вирішити низку завдань:

1. Визначити принципи та системоутворюючі фактори державного регулювання виробництва та контролю за якістю тваринницької продукції на даний час.

2. Встановити оптимальний рівень розвитку тваринницької галузі потрібно провадити обґрунтоване державне регулювання цих процесів.

3. Досліджено трансформацію підходів формування та реалізації державного регулювання розвитку тваринництва на сучасному етапі в Україні.

4. Обґрунтувати принципи розвитку тваринництва у новітніх економіко-господарських умовах з виконання органами державної влади розвитку галузі в Україні.

Виклад основного матеріалу. Державне регулювання є одним із важливих елементів функціонування суспільства, що направлене на покращення політичного процесу, рівня життя громадян і забезпечення соціаль-

ної стабільності, оскільки його різнобічні характеристики дають можливість формувати дієві механізми соціально-орієнтованого державного управління суспільними процесами. Трансформаційні зміни, які відбулися у сільгоспвиробництві внаслідок непродуманої аграрної політики і недосконалої організації її здійснення, обумовлені тим, що на початку трансформаційного періоду чітко не були визначені мета та завдання такого роду перетворень.

Державне регулювання є стратегічним напрямом дій, сукупністю намірів, сформованих державних рішень, інструментів впровадження і проведення моніторингу їхнього виконання у конкретній сфері суспільної діяльності. З метою досягнення стратегічних цілей у тваринництві потрібно виконати послідовність заходів, спрямованих на удосконалення змісту, функцій, механізмів формування і реалізації механізмів державного регулювання, здійснити модернізацію системи оцінки ефективності діяльності органів державної влади при компонуванні ними державно-управлінських рішень. Розробка механізмів державного регулювання має послідовний характер, своєрідний і стратегічний план дій щодо розробки державно-управлінських рішень, інструментів їхнього впровадження і моніторингу виконання.

Ключовим при державному регулюванні є низка стадій та чинників, котрі впливають на їхню послідовність та належних умов для діяльності суб'єктів відносин. У цьому контексті державне регулювання повинно задовольняти такі вимоги: своєчасно реагувати на зміни, які відбуваються у суспільстві, державі, регіоні, а також у галузі тваринництва; комплексно підходити до формування державно-політичних рішень, розробки відповідного інструментарію та механізму їхньої реалізації [5].

Трансформація характеризується розвитком підприємств виробничо-підприємницького спрямування і посередницького типу з їхньою орієнтацією на формування ринкової інфраструктури. Вона є наслідком якісних перетворень у системі управління галузями тваринництва під впливом чинників зовнішнього середовища. Розвиток трансформаційних процесів у тваринництві нині полягає у перетворенні галузей і існуючих економічних взаємовідносин у нові за змістом і з орієнтацією на ринок. Внаслідок чого тваринницькі підприємства в основному виживали і очікували змін у сільськогосподарському виробництві. На жаль, відбулося подрібнення та ліквідація великих господарств і порушення інтеграційних зв'язків між товаровиробниками і переробниками тваринницької продукції.

Державне регулювання повинно здійснюватися через реалізацію його структурних елементів:

- законодавче регулювання;
- державна підтримка модернізації і інноваційного розвитку тваринництва;
- управління виробничо-організаційними процесами та регулювання виробництва якісної продукції;

- фінансово-кредитна система;
- податкова, цінова і митна політика;
- кон'юнктура внутрішнього і зовнішнього ринків [3].

У таких умовах вагома роль повинна відводиться ринковій трансформації, котра спрямована на економічну модернізацію, структурну перебудову виробництва, забезпечення високого рівня конкурентоспроможності тваринницької продукції на ринках ззовні та задоволення продовольчих потреб усіх верств населення.

Окрім цього, при здійсненні державного регулювання та виконанні цільових державних програмах ефективного розвитку тваринництва обов'язкового урахування потребують такі важливі питання:

- відсутність повноцінної державної підтримки галузі;
- занедбаність племінної і репродуктивної складової при веденні тваринництва;
- недосконала законодавча база щодо стимулювання внутрішніх і зовнішніх інвестицій;
- довгостроковість періоду окупності інвестицій;
- відсутність економічних стимулів відроджувати тваринництво власниками земельних ресурсів, які віддають перевагу розвитку рослинництва;
- відсутність кваліфікованих кадрів, спроможних впроваджувати прогресивні технології і сучасну високопродуктивну фермську техніку, яка дозволяє максимально реалізувати генетичний потенціал тварин [9].

Ситуація, що склалася у галузі тваринництва, потребує негайного втручання і посилення уваги держави задля пошуку ефективних заходів по забезпеченню економічної і соціальної стабільності у галузі. Насамперед основним завданням держави є формування та здійснення дієвого державного регулювання. Прийняття до уваги зазначених механізмів державного регулювання у розвитку тваринництва дасть можливість створити об'єктивні умови для зростання доходів населення і формування належного рівня життя, що позитивно вплине на процеси інвестування коштів у формування якісних характеристик працівників тваринництва та максимальне задоволення їхніх продовольчих потреб.

Найбільш актуальними пріоритетами державного регулювання у забезпеченні розвитку тваринництва є:

- спрямування органів державної влади на повноцінне використання державних і ринкових механізмів з метою забезпечення галузі високопродуктивним поголів'ям тварин і виробничими ресурсами;
- стимулювання впровадження сучасних технологій, інновацій та модернізації виробничих процесів суб'єктами господарювання;
- сприяння органами виконавчої влади та місцевого самоврядування активізації інвестиційних процесів;
- створення належних умов для інтеграції виробничих, фінансових, торговельних, науково-дослідних і освітніх організацій [1].

Державі доцільно дотримуватися свого політичного курсу, функціонувати у рамках діючих законів, завжди бути здатною ефективно втілювати в життя власну державну політику, забезпечувати політичні і економічні процеси відповідно до розроблених стратегій стабільного розвитку тваринництва. Тому неодмінною вимогою при здійсненні державного регулювання є важливість урахування державними інститутами різних критичних ситуацій, непередбачуваних подій та інтересів громадян різних соціальних груп. Обов'язковою умовою при здійсненні державного регулювання є урахування низки існуючих і невирішених проблем організаційно-економічного спрямування, а саме:

1) нестабільні умови для розвитку тваринницьких підприємств різних за розмірами і формами господарювання;

2) низька мотивація до об'єднання сімейних ферм і малих виробників тваринницької продукції;

3) нерівномірність навантаження внутрішнього ринку такою продукцією через низьку платоспроможність населення;

4) низький рівень конкурентних позицій такої продукції на зовнішньому ринку; неможливість самоорганізації і захисту товаровиробниками своїх інтересів при формуванні кон'юнктури ринку;

5) великі втрати тваринницької продукції через недосконалість процесу зберігання і транспортування до місць її реалізації та переробки [8].

Наразі забезпечити швидке відновлення у розвитку тваринництва практично неможливо, особливо у визначеній послідовності розроблених державою:

– аграрних програм (Державна підтримка галузі тваринництва та Підтримка утримання молодняка великої рогатої худоби);

– постанов Кабінету Міністрів (Про затвердження порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підтримки галузі тваринництва);

– Законів України (Про молоко та молочні продукти, Про племінну справу у тваринництві, Про ветеринарну медицину) та інших нормативно-правових актів з питань тваринництва, у яких не ураховуються нестабільні політичні та складні і непередбачувані ринкові ситуації [4].

Державне регулювання є вкрай потрібним у суспільному житті, оскільки на нього покладаються функції виявлення виробничих і суспільних проблем, котрі важливо своєчасно проаналізувати, установити причини виникнення, складність і можливість своєчасного розв'язання. Наразі у сфері державної політики повинна прийматися не тільки низка державно-політичних рішень, що спрямовуються на розв'язання соціально-економічних проблем, але й розроблятися науково-стратегічні програми та визначатися інструменти їхньої реалізації у галузі тваринництва.

Дослідження механізмів державного регулювання є важливим процесом, оскільки дає можливість прослідкувати тенденцію розвитку, управлін-

ня, упровадження і оцінювання рішень і дій, забезпечити процес їхнього удосконалення на основі виявлення недоліків і помилок та вказати ефективні напрями удосконалення політики, як об'єкта наукового пізнання. Зазначене потребує здійснення переходу на широке використання таких нових форм, як гнучке та оптимальне поєднання механізмів державного і ринкового регулювання щодо впливу державних органів на виробничі і технологічні процеси у галузі тваринництва, що уможливить забезпечити його ефективне функціонування та створення конкурентних переваг на світових ринках.

Важливе значення при цьому має широке впровадження демократичних стандартів, котрі стосуються налагодження процесів інформування, консультування і безпосередньої участі між органами публічної влади і громадянами. Зарубіжними вченими пропонується здійснювати ці взаємостосунки за такими принципами:

- забезпечення прав громадян;
- участь;
- зрозумілість;
- своєчасність;
- об'єктивність;
- достатні матеріальні і людські ресурси;
- координація;
- оцінювання;
- відповідальність;
- активна громадська позиція.

У процесі здійснення державного регулювання необхідно забезпечити таке:

- розробку аналітичних схем структурування наявних проблем, з обов'язковим виокремленням найбільш важливих;
- використання різних норм, процедур, алгоритмів і наукових підходів до створення моделей оптимізації прийняття державних рішень щодо здійснення політико-адміністративних заходів влади з метою вибору ефективних варіантів й альтернатив здійснення політики у галузі тваринництва.

Передусім держава недостатньо уваги надає реалізації функцій передбачення і регулювання виробничих відносин, організації відновлення масштабів підгалузей тваринництва, ефективного використанню можливостей генетичного потенціалу. Більше того, держава не спромоглася покращити стан державного управління в галузі, а тому реформа тут обернулася новими проблемами та можливостями для розвитку бюрократії і корупції. Спостерігається недосконалість:

- бюджетних механізмів;
- податкових механізмів;
- фінансових механізмів;
- зовнішньоекономічних механізмів;
- зниження рівня життя сільського населення.

Варто зазначити, що надалі основне завдання державних органів влади, місцевих рад і адміністрацій повинно полягати у тому, щоб забезпечити таке:

- рівномірну стійкість і інтенсивний розвиток тваринництва внаслідок створення умов для своєчасного реагування галузі на зміни внутрішнього і зовнішнього середовищ;

- адаптацію управлінської системи до вимог забезпечення стійкого розвитку галузі;

- стимулювання процесу впровадження прогресивних управлінських технологій;

- створення можливостей фінансової підтримки інтенсивного розвитку пріоритетних підгалузей, що забезпечують прибутковість;

- ефективне використання інструментів формування і реалізації державної політики, державного управління та регулювання [6].

Органи державної влади повинні розглянути доцільність покращення державного управління процесом використання виробничих ресурсів, особливо племінного стада корів, та можливість його цільового фінансування у конкретному регіоні. Достеменно потребують перегляду питання державного управління процесом формування племінного стада корів з високою продуктивністю на діючих, реконструйованих та заново побудованих тваринницьких фермах. За таких умов лише комплексний підхід до вирішення існуючих проблем у скотарстві дасть змогу докорінно змінити ситуацію в цьому сегменті вітчизняного тваринництва в напрямі повного задоволення державних потреб.

Державні органи управління особливо увагу зосереджують на тваринницькі ферми сімейного типу, які користуються у населення особливою популярністю. Вони володіють розпайованими ділянками земельних ресурсів та розгортають виробництво на своїх особистих ділянках землі і не відчують гострої потреби у наявності кормових площ і ресурсів на противагу різних підприємств. Відповідно ця проблема повинна знайти своє місце при подальшому формуванні державою складових завдань державної політики щодо забезпечення державної підтримки тваринництва.

З метою досягнення високої ефективності системи державного регулювання доцільно забезпечити стабільність і міцність державних інститутів, органів державної влади, їхню здатність своєчасно і якісно вирішувати поставлені питання: формування і економне витрачання виробничих ресурсів, якісну розробку законодавчих актів, ефективне використання державних коштів, кадрове забезпечення системи державного управління та розвиток євро інтеграційних процесів.

Комплекс розв'язуваних рішень і завдань є основними елементами найбільш важливих складових механізму державного регулювання, котрий включає сукупність методів, засобів, важелів, стимулів та інструментів при допомозі яких органи державного управління реалізують у тваринництві

притаманні їм функції державної політики у різних регіонах, містах, районах, підприємствах [2]. Структурний склад цих, і багатьох інших, функцій державного управління формується у залежності від завдань системи управління, процес виконання яких покладається на уповноважених органів державної влади.

Висновки. Основну роль у розв'язанні цих актуальних питань слід надавати державній політиці, яка є необхідним елементом державотворення і має суспільне спрямування, а тому повинна базуватися на законодавчій діяльності, що віддзеркалює організаційну і фінансово-економічну сторону у подальшому розвитку галузі тваринництва. А тому у заходах державного регулювання повинен передбачатися не тільки розгляд існуючих проблем у розвитку різних сфер суспільної діяльності, але й ті непередбачувані ситуації і явища, що потребують встановлення причин їхньої появи та виявлення шляхів своєчасного розв'язання.

Державне регулювання є особливою сферою і універсальним механізмом для функціонування суспільства, основою здійснення державною владою управління стосовно прийняття і реалізації державно-політичних рішень, особливо тих, які регулюють людські взаємовідносини, пов'язані із функціонуванням галузі тваринництва. Загалом лише відповідальність органів влади і ефективна державна політика спроможні забезпечити високий суспільний розвиток, посилення продовольчої безпеки, економічної та соціальної стабільності в країні. Важливе значення потрібно надавати відповідним політично-управлінським рішенням, які відповідають наявним проблемам, програмам і механізмам реалізації у галузі тваринництва.

Список використаних джерел:

1. Бондаревська К.В. Тенденції розвитку аграрного сектору економіки України. Економіка АПК. 2014. №11. С. 36–42.
2. Гулько Л. Г. Особливості та сучасні тенденції інвестиційних процесів у сільському господарстві. Вісник Хмельницького національного університету. 2008. №6. С. 142 – 145.
3. Лесечко М., Рудницька Р. Методичні підходи до оцінки державного врядування в Україні. Науковий вісник. 2010. Вип. 5. "Демократичне врядування". URL: lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik5/fail/+Lesechko.pdf.
4. Онегіна В. М., Кравченко О. М., Білецький О. С. Державна аграрна політика та підтримка тваринництва в Україні. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства. Серія «Економічні науки». 2018. Вип. 191. С. 77–92.
5. Онищенко О. М., Юрчишин В. В. Сільське господарство, село і селянство України у дзеркалі пострадянської аграрної політики. Економіка України. 2006. № 1. С. 4 - 14.
6. Про фермерське господарство: Закон України №1067-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 21, ст.406. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1067-19>.

7. Ревенко М.М. Аграрні відносини в Україні: проблеми і їх вирішення. *Економіка АПК*. 2003. №1. С. 60 – 64.
8. Семенко С. В. Критерії оцінки ефективності державного управління економічною безпекою у сфері контролю за якістю товарів, робіт та послуг. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. 2011. №3. URL: <http://archive.nbu.gov.ua>.
9. Черевко Г.В. Державне регулювання організаційно-економічних трансформацій в аграрному секторі економіки. *Вісник Львівського національного аграрного університету*. 2011. № 18 (1). С. 1–5.

References:

1. Bondarevskaya, K.V. "Tendencies of development of agrarian sector of economy of Ukraine [tendentsiyi rozvytku ahrarnoho sektoru ekonomiky Ukrayiny]". *Ekonomika APK* 11 (2014): 36–42. Print.
2. Gulko, L.G. "Features and current tendencies of investment processes in agriculture [Osoblyvosti ta suchasni tendentsiyi investytsiynykh protsesiv u silskomu hospodarstvi]". *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu* 6 (2008): 142-145. Print.
3. Lesechko, M. and Rudnitska, R. "Methodical approaches to the assessment of public governance in Ukraine [Metodychni pidkhody do otsinky derzhavnoho vryaduvannya v Ukrayini. Naukovyy visnyk]". *Naukovyy visnyk* 5 (2010). Web 21 Oct. 2019. <http://vivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik5/fail/+Lesechko.pdf>.
4. Onegina, V., Kravchenko, O. and Biletsky, O. "State agrarian policy and support of animal husbandry in Ukraine [Derzhavna ahrarna polityka ta pidtrymka tvarynnytstva v Ukrayini]". *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu silskoho hospodarstva* 191 (2018): 77–92. Print.
5. Onishchenko, O., Yurchyshin V. "Agriculture, village and peasantry of Ukraine in the mirror of post-Soviet agrarian policy [Silske hospodarstvo, selo i selyanstvo Ukrayiny u dzerkali postradyanskoyi ahrarnoyi polityky]". *Ukraine economy* 1 (2006): 4-14. Print.
6. "On Farming: Law of Ukraine". *Bulletin of Verkhovna Rada* 21 (2016): 406. Web 21 Oct. 2019. <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1067-19>>.
7. Revenko, M. "Agrarian relations in Ukraine: problems and their solutions [Ahrarni vidnosyny v Ukrayini: problemy i yikh vyrishennya]". *Ekonomika APK* 1 (2003): 60-64. Print.
8. Semenکو, S.V. "Criteria for assessing the effectiveness of public administration in economic security in the field of quality control of goods, works and services ". *Naukovyy visnyk Akademiyi munitsypalnoho upravlinnya* 3 (2011). Web 21 Oct. 2019. <<http://archive.nbu.gov.ua>>.
9. Cherevko, G.V. "State regulation of organizational and economic transformations in the agrarian sector of the economy [Derzhavne rehulyuvannya orhanizatsiyno-ekonomichnykh transformatsiy v ahrarnomu sektori ekonomiky]". *Visnyk Lvivskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu* 18 (1) (2011): 1–5.